

ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΙΑΣ THERAPIAE
SPECIMEN XIX.
DE
INDICATIONE FORMANDA

QVOD
PRAESIDE
D. IOANNE ERNESTO HEBENSTREIT
THERAPIAE P. P. FACULTATIS MEDICAE DECANO.

LIPSIAE DIE III. OCTOBR. MDCCXLIX.

IN AUDITORIO MEDICO

HORA X. AD XII.

DISPV TABIT

GOTTLÖB LUDOVICVS DORLE,

SORBIGA MISNICVS.

Non defuisse arbitror, qui, cum scriptiones meas
academicas super antiquorum de curatione sen-
tentiis, legerent, parum illas ad therapiam atti-
nere, putauerint, cum illis nil quidquam consilii, quod ad
curandos morbos faciat, insit, omnes de mutationibus, quae
aegrotis, decurrente morbo, eueniunt, agant. Enimuero, uti
qui aedes construunt, fundamenta ante iaciunt,^{a)} ita, stabi-
litis ante principiis, praeludendum mihi ad methodum me-
dendi

a) Χρήσιμον τὰ θεμέλια τοῖς οἰκοδομή-
σασιν, ἰσχυρὰ προκαταβεβληθέντα καὶ τὴν τρά-
πιν τοῖς σκαφῆσιν, ἃ μέλλει τι τῶν ἐπ' αὐτῶν
οἰκοδομημένων τε καὶ πηγνυμένων ἀσφαλῆς
γενέσθαι. GAL. Method. med. Libr. 2^a.

Oportet, arbitror, aedes struenti-
bus fundamenta firma poni, et cari-
nae sustentaculum nauibus, si qui-
dem, quod struendum compingen-
dumque est, absolutum fieri debet.

A

dendi, nunc secundum conceptus generales instruendam, fuit. Quod agendum quando in me suscipio, velim sciant, qui me legunt, non famae, sed discipulorum causa, sententias has antiquorum a me colligi atque disponi. Ex quo medicus morbi curam suscipit, illud sibi agendum intelligit, ut actiones impeditas aut prorsus ablatas, ^{b)} expulsa vel correcta, quae eandem cohibet, causa, ^{c)} auferat, quod Therapia ^{d)} dicitur, cuius veram rationem atque methodum si quis intelligit, ^{e)} Medicus est, qui multa equidem suo ingenio, plura tamen ad spontaneorum naturae ^{f)} motuum leges, facit, cum quae causae

b) Νόσος ἡ παρὰ φύσιν κατασκευὴ τῆς σώματος καὶ αἰτία τῆς βλάβης τὴν ἐνεργίαν: ἡ συντόμως: νόσος ἐστὶ διάθεσις παρὰ φύσιν ἐνεργείας ἐμποδιστικῆς: GALEN. de Caus. Morb. Libr. 3.

Ἡ νόσος ἡ ἐνεργείας ἡ κατασκευὴ ἐστὶ βλάβη. GAL. de Morb. differentiis I.

c) Ὑγίαν ἐκπορίζεται τοῖς νεοσηκόσι σώμασι, τετέστι, τὰς κατὰ φύσιν ἐνεργείας τῶν μορίων, ἥπερ βεβλαμμένα τύχουσιν, ἐπανορθῶσαι. GALEN. θεράπ. μεθόδ. α.

d) Θεραπεία ἡ ἀντίρροσις τῶν παθόντων τὰς νόσους αἰτίων. GALEN. Comm. 2. in Aphor. Hippocr.

e) Ὁ τὴν οὐδὲν ἀπάσαν ἐπισταμένους τῆς θεραπείας ἄλλοι τῶν τυχόν τῶν σποδῶν, μόνος ὅστις ἐστὶν ὁ γινώσκων ἰαθεῖν. GAL. Meth. med. Libr. 6.

f) Χρὴ ἐπιστημονὰς τῶν φύσεως ἔργων ἵνα τὸν ἰατρόν. (AETIUS Tetrabibl. Tract. V. 2.

Συνεργεῖν δὲ δὴ τῇ φύσει πρὸς σωτηρίαν ἀγωνιζομένην, πρὸς τὴν νόσον: ὥτως γὰρ ἡ φύσις σύμμαχον λαβῆσαι τὸν ἰατρόν τὰ δέοντα ποιεῖν, αὐτόν τε τὸν ἄρρωστον πειθεῖν, καὶ μηδὲν ἐν τῇ διαίτῃ ἀμαρτάνοντα, περιγένοιτο ἂν τοῖς νόσοι: Συνεργεῖν δὲ ἔστιν χρὴ καὶ τὰς ὑπηρετίας καὶ τὰς ἐξουσίας πρὸς

Morbus est praeternaturalis corporis constitutio et causa, qua actio laeditur. Vel brevius: morbus est dispositio praeter naturam actionem impediens.

Morbus aut actionis aut organi est laesio.

Sanitatem conciliare aegrotantibus corporibus, est, actiones naturae congruas partium, si laesae fuerint, restituere.

Therapia est ablatio facientium morbos causarum.

Viam omnem intelligens therapiae, donec fine potiatur, solus ille est, qui sciat mederi.

Oportet naturae operum conscium esse medicum.

Cooperari naturae, ad salutem magna contentione, in morbo, eunti, (medicum) decet. Ita enim natura, commilitonem adsciscens medicum quae oportet facientem, ipsum autem aegrotum obsequiosum et in regimine laud peccantem, poterit eluctari

τὸ

causae morborum quam plurimae in abscondito positaе sint, earum cognitionem, quod omnium primum est, coniectura sapienter secundum artis regulas instituta, consequitur. ^{g)} Neutiquam vero circa coniecturas haereat ille, qui artem recte factururus est, sed ad demonstrationis evidentiam, quae ^{h)} signorum sensibus obuiorum perspicuitate oritur, adspiret, ut, veluti vult GALENVS, ita verum declaratumque sit, quod morbum facit eumque sanat, veluti illud est: ⁱ⁾ *Aequalibus aequale si addas, quod supererit manet aequale.* Quapropter prolixa meditatione opus est, ^{k)} quo inueniatur auxilium, ^{l)} quod morbos et cum illis symptomata excindit: ^{m)} cuius inueniendi ratio, mentis veluti, per varias operationes, processio, et meditationis ordinatae sequela, indicatio appellatur:

το μηδέν ὅπ' ἐναντίον τοῖς καλῶς πρᾶττομένοις γίνεσθαι. AETIVS Tetrabibl. 1. Tract. I. cap. 2.

g) σοφιστικῶς, ἢ ἀτεχνῶς, ἢ δὲ πρῶτον τῆς ἀληθείας: GALEN. Comm. I. in Aphor. Hipp.

h) Ἀρχαὶ πάσης ἀποδείξεως εἰσὶν, τὰ πρὸς αἰσθησάμεν καὶ νόησιν ἐναργῶς φανόμενα. GALEN. Meth. med. Libr. I.

i) Ἐὰν ἴσα ἴσοις προσέτεθῃ, καὶ τὰ ἕλα ἴσα γίνεσθαι, καὶ ἐὰν ἀπὸ ἴσων ἴσα ἀφαιρεθῇ καὶ τὰ λοιπὰ ἴσα εἶναι. GALENVS Method. med. Libr. I.

k) Ἐκ πολλοῦ χρόνου προβέβηκεν πρὸς ἑκάστα: HIPPOCRATES Praenot. Libr.

l) συμβιβάζειν τῆς σκοπῆς τῇ χρήσει τῶν βοηθημάτων. GAL. de Constit. med.

m) πρῶτον δὲ καὶ μάλιστα τὰ σπουδαίον τὰς ἰατρὰς καὶ τὰ οὐκ αὐτῶν ἔργον ὑπάρχειν ἴδιον, ἐκκόπτειν τὰς νόσους, αἷμα τούτοις καὶ τὰ ἄλλα συμπτώματα συναντικρῖναι. GAL. Meth. med. Libr. 2.

Ἡ μὲν ἰατρικὴ ἀναίρεσις ἐστὶ τῶν διαθέσεων, ἀκολουθεῖ δ' αὐτῇ ἡ τῶν συμπτωμάτων ἀναίρεσις. GAL. Θεραπ. μεθόδ. ια.

morbo: Operis etiam socios esse decet famulos et adstantes, ne quid contrarium fiat recte agentibus.

Coniecturaliter, non praeter artem, nec procul a veritate.

Principia omnis demonstrationis sunt quae ad sensum et intellectum clare patent.

Si aequalia aequalibus addantur, et omnia erunt aequalia, et si ab aequalibus aequalia auferas, et reliqua aequalia erunt.

Longo ante tempore meditari.

Dirigere intentiones ad usum medicamentorum.

Primario et maxime hoc sedulo agendum est medicis, et hoc omnino opus eorum proprium esto: excindere morbos, cum quibus etiam reliqua symptomata auferuntur.

Curatio est ablatio morbosarum dispositionum, sequitur autem eam et symptomatum ablatio.

latur: ⁿ) Hac ad artem recte laudabiliterque faciendam manu veluti ducimur, ^o) dum ex vna eademque generali meditatione sensim ad eam deducimur, quae medicamento inuentionem parit, ^p) Ordo ille, quo cogitamus, methodus est ac veluti via, qua a cognitis rebus ad abscondita, quousque mens ire potest, principia, quibus causae morborum insunt, delabimur. ^q) Nec sane aliter fieri potest, quam, quo illi, qui artem optima aliqua methodo didicerunt, ^r) ordinate etiam eandem

ⁿ) Τὴν οἷον ἐμφασιν ἀκολουθίας ἐνδείξιν λέγομεν. GAL. Meth. med. Libr. 6.

^o) Ἡ τῶν εὐρηθέντων ἐνδείξις ἐποδήγει τὰς θεραπεύσας ποιῆσαι: GALEN. Meth. med. Libr. 6.

^p) Ὅστις ἀκριβῶς βύλεται συστήσασθαι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, ἀρχαῖται μὲν αὐτὸν ἀπὸ τῶν πρώτων ἐνδείξεων χρῆ, μεταβῆναι δὲ ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς μετεξῆς: GAL. Method. med. Libr. 2.

^q) Ὅσοι λόγον ἡγεμόνα τῆς εὐρέσεως ἐποίησαντο καὶ τάξιν ὁδόντε μίαν τὴν ἐπὶ τὰ τέλος ἀγνοῦσαν ὑπέδειξαν, τῆτοις ἀναγκαῖον μὲν, ἀπὸ πρώτης τινὸς ἀρχῆς μόνον ὁμολογεῖσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὅπως ἡδὴ μετιέναι πρὸς τὰ λοιπὰ. ὅπως οἶμαι καὶ τῶν τὴν ἱατρικὴν τέχνην ἐπιδεικνυμένων ἀπάντων, εἰς πρώτας τινὰς ἀναποδῆκτας προτάσεις καὶ ἐξ αὐτῶν πῶς, ἀναγεῖναι χρῆναι πάντας. GAL. Meth. med. 1.

Ἐκ τῶν καθόλου τῶ γενέας εἰρημένων εὐρίσκειν τὰ κατὰ μέρος. GALEN. Meth. med. Libr. 7.

Ἀρκτέον ἀπὸ τῶν ἐναργέστατα φαινόμενων. GAL. de Differ. Februm 2.

Τοῖς ἐναργῶς φαινόμενοις χρητέον, εἰς τὴν τῶν ἀδύλων πίσιν. GAL. de venae sectione ad Erasistrataeos Romae.

^r) Ἀπαντα εὖν ἀποδέξει καὶ μεθόδα μανθάνειν. GALEN. de constitutione medicinae.

Veluti aliquem consequentiae impetum dicimus indicationem.

Inueniendorum indicatio viam monstrat, qua curatio facienda est.

Qui curiose instituere vult methodum medendi, incipiendum illi est a primis indicationibus, trans eundem abinde est ad eas quae consequuntur.

Qui rationem ducem inuentionis fecerunt, et ordinem et viam vnam, quae ad finem ducit, instituunt, illis necessum est, ab vniuersali quodam incipientibus, agnito ab omnibus, transire ad reliqua. Sic arbitror etiam ab illis, quae in medica arte demonstratae sunt, ad summas quasdam haud porro demonstrabiles et ex se ipsis fide dignas propositiones ascendendum esse omnibus.

Ex illis, quae in genere dicta sunt, inuenire ea, quae in specie.

Incipiendum ab illis, quae omnium clarissime apparent.

Clare apparentibus vtendum ad fidem faciendam illis, quae in obscuro latent.

Omnia cum demonstratione et methodo discenda.

eandem facturi sint, ³) habetque rationis, quae in concinna idearum conductione et compositione consistit, vsus, ad fidem faciendam illis, quae salutis causa inueniuntur, ⁴) efficaciam sane singularem, dum neglectum sui, ars cogitandi, quae in demonstrabilium et probabilium scientia consistit, ignorantia earum rerum vendicat, quae, in morborum cura, paulo altioris sunt indaginis. ⁵) Est enim Indicatio nil quidquam aliud quam ratiocinium et, eius, quod tam generalius quam specialius dictum, verum est, necessaria sequela, qua ad finem obtinendum idonea seliguntur media; ⁶) et veluti in syllogismis conficiendis, quod vniuersalius verum est, conclusionem, nisi ad rem, quae in quaestionem adducta fuit, subsumptum fuerit, haud efficit, ita etiam in syllogismis istis practicis, quos indicationes appellamus, nulla vnquam generalis propositio ad inueniendum auxilium quidquam sola valet. ⁷) Sed opus est,

quo

3) Γυμνάζειν τὸν λογισμὸν ἕως τὰ τῆς τέχνης ἔργα. GAL. de Locis Affect. 2.

4) τὸ εὐρὴν τὸ ζητούμενον αἱ λογικαὶ μέθοδοι τὴν δύναμιν ἔχουσι, τὸ πιτῶσθαι τὰ καλῶς εὐρημένα. GAL. Meth. med. Libr. I.

5) Ἀγνοῦσθαι αὐτὰς συνέβη, διὰ τὸ μὴ γεγυμνᾶσθαι πρότερον ἐν ταῖς λογικαῖς μέθοδοις, ἐξ ὧν γνωρίζεται ὁ καὶ διακρίνεται τῶν ἀποδεικτικῶν λημμάτων τὰ πιθανὰ, ἃ δὲν δὲ ἀληθῆς εἴη εὐρὴν ἢ τ' ἀποδείξει δύναμενοι. GAL. de differentiis Februm I.

6) Ἐν ταῖς μέθοδοις τινὶ συνισταμέναις τέχναις, ἀρχὴ τῆς συστάσεως ἢ τὸ τέλος ἐστὶν ἔγνωια. GAL. Method. med. Libr. I.

7) Οὗτος ἂν ἄριστος ἰατρός ἦν, τῶν καὶ τὰ μέρος ἀπάντων νοσημάτων ὁ μέθοδόν τινα πορισάμενος, ἐξ ἧς διαγνωστικὸς μὲν τῶν φύσεων ἔσοιτο, ποικιλικὸς δὲ τῶν ἐκείνης ἰδίων λαμμάτων, τὸ δὲ οἶεσθαι, κοινὴν τινα πάντων ἀνθρώπων εἶναι θεραπείαν, ἐκάτως ἡλπίδιόν ἐστι

Ratiocinium exercendum ad artis operas.

In detegendo quaesito, rationales methodi eam vim habent, vt illis, quae bene reperta sunt, fides habeatur.

Illos oportet ignorare, qui antea exercitati haud fuerunt in methodo logica, ex qua discitur et iudicatur de illis, quae inter demonstratiuas propositiones fide sunt digniores, vtpote qui verum nec inuenire nec demonstrare possint.

In artibus aliqua methodo constantibus, principium instituti est: Finis contemplatio.

Ille demum optimus medicus erit, qui omnibus in specie morbis methodum aliquam adornare nouit, ex qua et naturarum possit esse demonstrator, et accommodatorum vnicuique medicamentorum inuentor; ar-

quo vniuscuiusque aegroti singularis indoles, morbi que, vti in singulis variant, mores, eorum varia tempora,^{z)} in minore, quae ad conclusionem proxima est, *propositione*, recte explicentur: Quodsi enim in minimis, quae auxilii selectum indicant, circumstantiis, negligentior fuerit medicus, graui cum periculo aegrotantium offenderet. Quare ad optimam methodum curandae aegritudinis, negotiosa requiritur circumspectio, meditatio amplissima,^{a)} et signorum sapiens intelligentia, quo coniectura, secundum artis regulas, rite instituatur.^{b)} In quo tamen negotio, soli demonstrationi confidendum haud est, omnium minime illi, quae arbitrariis, ex longinquo accersitis, nouis et difficilibus intellectu principiis, nititur,^{c)} sed experientiae, quae obseruationum fide constat, illi scilicet probae et

ὡς περ οἱ ἀναισθητότατοι νομίζουσιν μεθοδικοί.
GAL. Meth. med. Libr. 3.

z) Προσπεκμαρτέα καὶ ἡ ἰσχύς καὶ ὁ τρόπος τῆ νοσήματος ἐκάστου, καὶ τῆς φύσεως τῆ ἀνθρώπου καὶ τῆ ἔδης τῆς διαίτης.
HIPPOCR. de Victu acutorum.

Ὅμοια ἐκάστου καὶ ἐφ' οἷσι νοσήμασι καὶ ὁπότε, τῆ νοσήματος ἡλικίαν, ἡδέαν, διαίταν, (σκεπτόν.) HIPPOCR. Epid. Libr. 3.

Ἡ διάγνωσις τῶν παθῶν ἀναγκαῖα πρὸς τὴν θεραπεύαν ἐστίν.
GALEN. Comm. 1. in Librum Hipp. de diaeta sana.

a) Πράγματα περὶ ὧν ὁ λόγος εὐρίσκειν, ὥτως σπουδαῖον, ὥς μηδὲν ἐξ αὐτῶν διαλέγοι, σύμπαντα γὰρ ταῦτα παρασκευαστικὰ πρὸς τὴν θεραπευτικὴν εἰσι μέθοδον.
GAL. de Tumor. praeter naturam.

b) Ἐπισημονικὴ διάγνωσις, τεχνικὸς σοχασμός.
GAL. de Locis Affectis 2.

c) Μαχθηραῖς ἀποδείξεσι παραλογισθέντες, ἢ μόνον ὑδὲν εὑρίσκειν χρητὸν, ἀλλὰ καὶ τὰ διὰ τῆς ἐμπειρίας ἐγνωσμένα διαφθεύουσιν.
GALEN. Meth. med. Libr. 2.

bitrari autem, communem esse ad omnes homines therapiam, extreme

Insuper animaduertenda est vis et vicissitudo cuiusuis morbi et naturae hominis et consuetudo regiminis.

Quae singulis (accidunt) et quibus in morbis, et vnde, et morbi aetatem, procedendi modum, regimen, (considerandum.)

Dignotio morborum necessaria ad therapiam est.

Negotiorum, de quibus agitur, ita cura habenda est, vt nihil eius, quod illa attinet, sit ignotum; Haec enim omnia praeparatoria sunt ad therapeutice methodum.

Scientifica dignotio, artificialis coniectura.

Operosis demonstrationibus in conclusionem falsi, non tantum nihil inueniunt bonum, sed et ea, quae per experientiam nota sunt, corrumpunt.

et legitimae, quae cum ratione fiat, neutiquam seruili et mercenariae, ^{d)} aliquid largiendum est, utpote quae ad eliciendas conclusiones et indicationes formandas, dum medicamentorum aliorumque auxiliorum robur docet, plurimum confert; ^{e)} Est enim Indicationis effectus, auxiliorum, quorum scientia haud infimam medicinae partem constituit ^{f)} et in opportuna remediorum ad partes morbo affectas applicatione consistit, administratio, quae tamen, nisi ex corporis humani tam sani quam aegroti cognitione curiosissima, institui haud potest: unde apparet, qua ratione omnes artis disciplinae in vna indicatione, quae meditationis finis est, conspirent. ^{g)} Quae cum ita sese habeant, ut medicinae peritia via sit atque methodus, qua auxilia causis morborum opposita, per ratiocinium inveniuntur, ^{h)} naturae sane, uti omnis conclusionis categoricae, ita etiam indicationis per rationem inuentae, consentaneum est, lento veluti gradu et praeuia collectione omnium *indicantium*, perfici. Ast, veluti in formandis syllogismis hypotheticis, positio quaedam vera esse supponitur, ut, hac stante, illud consequi oporteat, quod intendimus, ita et-

iam

med.) Ἀτεχνόν τι καὶ ἄλογον ἢ πᾶρα καὶ τύχης ἀγαθῆς δεόμενον. GAL. Method. med. Libr. I.

e) Ἐνρίσκειται δὲ καὶ τῆς πᾶρος τὸ ἀπόλυτον. GAL. Meth. med. Libr. 2.

f) Ἐνρίσκειν ὕλας βοηθημάτων ἐν ἱατρικῇ ἐστὶ μόνον τῆς τέχνης. GAL. de Constit. med.

g) Ἡ τῆς θεραπευτικῆς τέχνης σύστασις εἰς δύο κεφάλαια (διήγησι) ἔς τε τὴν γνῶσιν τῶν σωμάτων οἷς προτάγεται τὰ βοηθήματα, καὶ αὐτὴν τῶν βοηθημάτων φύσιν. GAL. de Constit. med.

h) Ὅδὸς ἐστὶ τὴν τῶν ἱαμάτων ἔκτασιν. GAL. de Locis Affectis 2.

Ἡ τῶν βοηθημάτων εὐρετικὴ μέθοδος. GAL. Meth. med. Libr. 1^a.

Illiberale et irrationale quid, experiri velle, et bona fortuna indigens.

Inuenitur autem etiam per experientiam, quod necessum est consequi.

Inuenire materiem auxiliorum, non minimum est artis.

Artis curandi ambitum in duo capita (diuidunt,) in cognitionem corporum, quibus applicantur auxilia, et ipsam auxiliorum naturam.

Via ad medicamentorum inuentionem.

Auxiliorum inuentrix methodus.

iam in empeirica concludendi forma esse solet, quo, quod iterum atque iterum compertum est, ⁱ⁾ in meditationis negotio primum sit. Enimvero meretur suas laudes ista conclusiones medicas performandi ratio, tum, si commodam unicuique homini, uti ille pharmacum fert, medicationem instruimus, ^{k)} tum si ab illo proficimus, quod casu bene cedit. ^{l)} Quare, amica equidem nobis sit *ratio*, amica tamen et *experientia*, ^{m)} cum modo haec, modo illa, illa sapientius, haec securius, auxilium afferat, ⁿ⁾ illa excogitet, haec applicet. Satiis omnino est, utramque

i) Ἡ τήρησις γίνεται ἐπὶ τισὶ πλησάνει καὶ τὸ αὐτὸ ἀπηγνηκόσιν. GAL. de optima secta.

τῆς ἐμπερίας ἡδὺς ἐστὶ, τὸ μιμητικόν, ὅταν τῶν ὠφελισάντων ἢ βλαψάντων ὁτιῶν, ἢ φύσει ἢ τύχῃ ἢ αὐτοσχεδίῳ, αὐτοῖς ἐπὶ τῶν αὐτῶν παθῶν εἰς πᾶσαν ἄγοιτο. GALEN. de Sectis.

k) Ἀπὸ τῆς ἐμπερίας ἐκ τῆς ἰδίας ἐκάστῃ τριβῆς καὶ γυμνασίας ἀσφένδαται τι χρὴ, πρὸς τὴν τῶν οἰκῶν τῷ κάμνοντι φαρμάκων εὐρεσίαν. GAL. Meth. med. L. 3.

l) Οὐ μὲν ἐκ προαιρέσεως ἡμετέρας (ὠφέλειαν φέρων) ἀλλὰ κατὰ τινὰ συντυχίαν, οἷον συνέβη, πεσόντα τινὰ ἢ πληγέντα ἢ ἄλλως πως τραπέντα, αἷμα βυῖνον, καὶ πῖνεν ἐν νόσῳ, χαρισάμενον τῇ ἐπιθυμίᾳ, ψυχρὸν ὕδωρ ἢ οἶνον ἢ τοιοῦτον ἄλλο. GAL. de Sectis.

m) Ἐπιχειρῶντες ὁτιῶν ἐξευρίσκειν λογικῶς, ἀλλ' αἷμα μὲν ἀποχωρῶν τῆς ἐμπερίας, ὡς γεγυμνασμένους τὸν λογισμὸν, αἷμα δ' ἀγυμνάτους ὄντας, ἐν αὐτῇ σφάλλονται μέγιστα. GAL. Meth. med. Libr. I.

n) Τίνα μὲν ἐκ μόνης τῆς πᾶρας εὐρητοῖ φάρμακα, τίνα δὲ ἐκ μόνου τῶ λόγου, τίνα δ' ἐξ ἀμφοτέρων. GALEN. Meth. med. Libr. 13.

Observatio fit, quibusdam eodem modo obuiam factis.

Empiriae indoles in imitatione ponitur, quando, ex iuuantibus et nocentibus, quodcunque demum, siue natura, siue casu, siue sponte tale fuerit, in similibus morbis iterum ad experimentum ducitur.

Ab experientia, ex vniuscuiusque proprio usu et exercitio inferendum aliquid est ad familiarium aegrotanti medicamentorum inuentionem.

Non equidem nostra semper voluntate fit, quod quidpiam utilitatem afferat, sed aliquo casu, uti evenit, alicui, post lapsum, aut afflicto alicui, aut alia ratione vulnerato, sanguinem fluere, aut bibere aliquem in morbo, indulgentem cupiditati, frigidam, aut vinum, aut aliquid simile.

Qui suscipiunt, quodcunque demum, excogitare ad rationem, si simul discedant ab experientia, veluti, qui rationem saltim exercere voluerint, caeteroquin haud exercitati, in ista re vehementer errant.

Quaedam ex sola experientia inveniuntur medicamenta, quaedam ex sola ratione, quaedam ex utraque.

illam animi facultatem in curandae sanitatis negotio adhibere,^o) inter quam, ne vni soli quidquam ad formandas indicationes tribuatur, amica intercedit conspiratio et veluti copula, *analogismus*, qui, in fideli ante visorum obseruatione, morborumque similitudine omnino perspecta,^p) consistit, dum *manifesta* accipit, eademque matura cogitatione perficit et elaborat.^q) Vehementer autem culpandi sunt, qui, nuda, factorum a se, memoria, quod crudi empirici est, ad id quod effici in medicina oportet, concludunt^r) et cum vitae humanae periculo,^s) experimenta instituunt. Illis quidem indicatione haud opus est, vtpote qui, inconsulta ratione, agant.^t) Neque vero nostra tantum aetate ita res geritur, quo sint, qui otiosam illam et ab omni sapientia remotam artis normam adsciscant, sed etiam propius ad medicinae origines, ista hominum, qui sine mente facerent, faece, maculata medicina fuit, cum essent, qui indicationibus vfi, essent etiam, qui illis destituti,

ο) Τῆς πιστώσεως τὰ καλῶς εὐρημένα δύο εἰναι ἅπασιν ἀνθρώποις κριτήρια, λόγος καὶ ἐμπειρία. GAL. Meth. med. Lib. I.

ρ) Χρήσιμα θεωρήματα, ἀναλογισμὸς, τήρησις, ἱστορία, ὁμοίᾳ μετάβασις. GALEN. de optima secta.

q) Ὁ ἀναλογισμὸς ὄρχεται μὲν ἀπὸ τῶν φαινομένων, λήγει δὲ ἐπὶ τῇ διὰ παντὸς ἀδύναμει. GALEN. de Sectis.

τ) Οἱ ἐμπειρικοὶ φαίνονται λέγειν τὰ ταῖς αἰδήσεσιν ὑποπίπτοντα, γινώσκουσι δὲ τὰ μνημονευόμενα. GAL. Meth. med. Lib. I.

ς) Ἐπ' ἀνθρώπου σώματος πειρᾶται τῶν ἀπειράτων, ἐκ ἀσφαλῆς, ἕως ὁλεθροῦ ὅλας τῆς ζωῆς τῆς κακῆς πέραις τελευτήσης. GAL. Comm. I. in Aph. Hipp.

τ) Χωρὶς ἐνδείξεως λογικῆς ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ὁμολογεῖται θεραπεύειν. GALEN. Meth. med. Lib. 4.

Ad fidem recte inuentis faciendam duae sunt hominibus iudicandi regulae, ratio et experientia.

Vtiles scientiarum fontes, comparatio, obseruatio, descriptio, translatio a similibus.

Comparatio similibum oritur a cognititis, desinit autem in principiis omnino absconditis.

Empirici assumenda esse dicunt sensibus obuia, et mente tenenda ea, quae memoria repetuntur.

In humano corpore experiri nondum explorata, haud liberale, in perniciem totius corporis inani tentamine exeunte.

Sine indicatione rationali, per tentamina putant curam aegrorum fuscipi oportere.

B

stituti, agerent^{u)} denique essent, qui indicationibus generalius captis, ipsis empiricis peiores, ingenio prorsus destituerentur.^{x)} Est ergo indicatio, auxiliū vñu comprobati, *quod est experientiae*, selecti et circumstantiis accommodati, *quod est rationis*, inuentio.^{y)} Huius conclusionis practicae quaedam veluti elementa sunt, positiones scilicet et sententiae, quae ad causam morbi solam respiciunt, et τῶν ἐνδεικνυμένων, *indicantium* nomine veniunt^{z)} quae, si ex indole alicuius causae morbos plures congeneres facientis fluunt, *indicationes generales*,^{a)} quodsi autem a propriis vniuscuiusque morbi moribus desumptae sunt, *indicationes speciales*^{b)} constituunt.

Enim-

u) Δύο εἰσὶν πρώται τῆς ἰατρικῆς αἰρέσεις, ἡ μὲν ἑτέρα διὰ πείρας ἰῆσα πρὸς τὴν τῶν ἰαμάτων εὐρεσίν, ἡ δ' ἑτέρα δι' ἐνδείξεως: καὶ ὀνόματά γε ταῖς αἰρέσεσιν ἔθεντο ἐμπειρικὴν τε καὶ λογικὴν, καλεῖν δ' εἰσὶν ἡδισμένοι τὴν ἐμπειρικὴν, τηρητικὴν τε καὶ μνημονευτικὴν, τὴν δὲ λογικὴν, δογματικὴν καὶ ἀναλογικὴν. GALEN. de Sectis.

x) Ὅτι μεθοδικοὶ καλέμενοι, κοινῇ καὶ καθόλου τιθέμενοι; καὶ δὴ καὶ καλεῖται κοινότητος δύο, ἐνδείκνυνται καὶ τινὰ τρίτην μίκτην, ὀνόματα δὲ αὐταῖς, γένωσιν καὶ ῥύσιν, ἔθεντο, καὶ πᾶν νόσημα φασὶν γένων ἢ ῥωδὲς εἶναι ἢ ἐξ ἀμφοῖν ἐπιπλεγμένον, ἐνδείξιν δὲ τῷ συμφέροντος ἐπὶ μὲν τῶν γένων τὴν χάλασιν, ἐπὶ δὲ τῶν ῥωδῶν, τὴν σάλσιν εἶναι. GALEN. de Sectis.

y) Ἐνδείξεις τῶν βοηθημάτων. GAL. Meth. med. Libr. 2.

z) Ἡ ἰδέα τῶν βοηθημάτων ἐκ τῆς τῷ πάθους φύσεως εὐρίσκεται. GAL. Meth. med. Libr. 13.

a) Ἡ διὰ τῶν καθόλου μέθοδος: GAL. de Locis affectis 4.

b) Οἰκᾶναι ἐκάστῃ νοσήματι, ἐνδείξεις. GAL. Meth. med. Libr. 13.

Duae sunt primariae medicinae sectae, altera per tentamina procedens ad medicamentorum inuentionem, altera per Indicationem, et nomen quidem his sectis indiderunt, *empiricae* et *logicae*, empiricam quidem etiam appellare solent *observatricem* et *memorialem*, rationalem autem, *doctrinalem* et *comparatiuam*.

Methodici sic dicti communibus et generalibus sententiis innituntur; Vniuersales quidem duas adducunt, et aliquam tertiam mixtam allegant et omne corpus inquirunt strictum vel laxum esse aut ex utroque complicatum: Indicationem autem eius, quod fieri conducit, in strictis quidem esse laxationem, in laxis autem, adstrictionem.

Indicatio auxiliorum.

Conceptus de auxiliis ex morbi natura inuenitur.

Vniuersalis methodus.

Ad singulum morbum indicatio.

Enimvero, cum a causa morbi simul ad circumstantias alias morbum definientes, aduertendus sit animus, si quid praeter morbi causam est, quod medicum ad agendum excitat et consilium eius quodammodo mutat, τὸ συνενδεικνύμενον *coindicans* ^{c)} dicitur, veluti, si vires aegroti, aetas, tempus, regio, consuetudo, ^{d)} sedes causae in partibus, ^{e)} symptoma, ^{f)} etiam, ad formandam indicationem concurrant: Fit etiam saepissime, ut vna vel altera istarum circumstantiarum, eo medicum redigat, ut deferenda sit prior, licet causae morbi accommodata omnino censeatur, sententia, id quod, non in cura tantum morborum, sed in vniuersa etiam vita hominum, contingit, ut

- - - quod Te scire credas nescias

Et quae tibi putaris prima, in experiundo repudies. ^{g)}

Nouum illud consilium *contraindicationis* titulo denotatur. ^{h)}

Vexatissima omnino est ille malorum concursus, cum medicus saepe, an morbo an symptomati, et cui ex pluribus primo loco, medendum sit, nescit. ⁱ⁾ Nullum autem superest dubium illud sym-

c) *Συνενδεικνύμενα*: GALEN. Meth. med. Libr. 13.

Coindicantia.

d) *Συνενδεικνύμενα*, δυνάμεις καὶ φύσις καὶ ἡλικία καὶ ὥρα καὶ κώρα καὶ ἔθνος: GAL. Meth. med. Libr. 13.

Coindicant, vis vitae, natura, annus, regio et consuetudo.

e) Ἡ παρὰ τῆς θέσεως τῶν μερῶν ἐνδείξις. GALEN. ad Glaucon. Therap. Libr. 2.

A situ partium Indicatio.

f) Ἐὰν συμπέπτοιεν τινὲς ἑτέροι αἶον σκι- αὶ τινὲς παρακολυθῶσαι, ὃ νοσήματα καλέ- σουμεν ἀλλὰ συμπτώματα. GALEN. de Sympt. differ. Libr. 2.

Si coincident quaedam aliae constitutiones, veluti umbrae corpus sequentes, non morbos vocabimus, sed symptomata.

g) TERENCEVS Adelph. 5.

Indicatio contrariorum.

h) Ἐνδείξις τῶν ἐναντίων. GALEN. Meth. med. Libr. 8.

Ἐνδείξις ἐναντιωμένη καὶ ἀντιπράττουσα. GAL. Meth. med. Libr. 9.

Indicatio contraria et reluctans.

i) Διαθέσεων ἐπιπλεκόμενων δυοῖν ἢ τριῶν καὶ μάλιστα, ὅταν ἐναντιωτάτων ἀλλή-

Dispositionibus complicatis duabus vel tribus, et maxime sibi in-

symptoma illumue morbum superuenientem primam medentis curam postulare, a quo, utpote magis urgente, maius metuendum est periculum, ^k) dum illud, quod obstat, quo prior voluntas exerceri possit, *contraindicans* appellatur, ^l) quare vel nouo et a prius mente concepto consilio prorsus discedendum est, vel, uti GALENVS vult, ^m) mixta adhibenda sunt auxilia: Sunt etiam aliae indicationum differentiae, uti diuersum hominis sani, aegri conualescentisue statum, et curationis finem, ut morbus sanetur, vel certe trahatur, attinent, vel, uti, morbi varia tempora, et effectus varius medicamento producendus, diuersum consilium postulant.

λοις δέονται βοηθημάτων, τὴν οἰκίαν τῆς
θεραπείας ἐφ' ἐκάστης αὐτῶν ἐνδείξιν λαβάν,
ἢν τινὰ τε χρὴ πρῶτην τῶν ἄλλων ἢ μᾶλλον,
ἢν τινὰ δ' ἡττον ἢ δευτέραν ἢ τρίτην ἰάσα-
σθαι. GAL. Meth. med. Libr. 10.

k) Ἐἰ δύο ποτὲ συμπτώματα ἐναντία
παρακοληθῆν, σκέπτεσθαι χρὴ ὁπότερον αὐ-
τῶν ἰχυρότερόν ἐστιν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ νο-
σήματα δύο περὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον εἴη
μαχομένας τὰς ἐνδείξεις ποιεῖμενα. GAL.
ad Glaucon. Therap. Libr. I.

l) Τὸ ἀντιδεικνύμενον λέγεται ἐγδένου-
σθαι μὲν τὸ συμφέρον μὴ ἐπιτρέπειν δὲ
πράττειν. GAL. de optima Secta.

m) Ἐπιπλεοκόμενων ἀλλήλαις ἐναντίων
ἐνδείξεων ἐπιπλεέσθαι χρὴ καὶ τὸ φάρμα-
κον. GAL. Meth. med. Libr. 13.

uicem contraria postulantibus auxilia, domestica vnius cuiusque illarum indicatio perpendenda est, qualem oporteat reliquis prius aut plus, qualem etiam minus et secundo aut tertio loco, curari.

Si duo quandoque symptomata contraria consequuntur, dispiciendum est, quodnam eorum sit fortius, similiter etiam, si duo morbi in eodem homine sunt, pugnantes indicationes facientes.

Contraindicans dicunt, indicati quidem utile, sed non permitti, ut fiat.

Complicatis contrariis indicationibus complicari etiam oportet pharmaca.



~~vgl. 225, 4 H~~

Path. gen. 817⁵

